Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA
Simona Tanzini
Conosci l'estate?

Copyright © 2020 Sellerio editore via Enzo ed Elvira Sellerio 50 Palermo
Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2023

ZA IZDAVAČA
Marko Sabovljević

UREDNIK
Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA
Borka Slepčević

DIZAJN KORICA
Tatjana Jović

SLOG I PRELOM
Dizajn studio Layout

ŠTAMPA
Alpha print, Zemun

TIRAŽ
1.000

IZDAVAČ
Publik praktikum, imprint Stela
Dobrovoljačka 10/I, Zemun
office@publikpraktikum.rs
011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA
2023

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

ISBN 978-86-6152-043-3
COBISS.SR-ID 84808457

SIMONA TANCINI

BOJA STRAHA

Sa italijanskog prevela
Ana Miletić

Stela

Sadržaj

Utorak, 1. avgust	13
Sreda, 2. avgust	34
Četvrtak, 3. avgust	59
Petak, 4. avgust	82
Subota, 5. avgust	105
Nedelja, 6. avgust	128
Ponedeljak, 7. avgust	157
Utorak, 8. avgust	184
Sreda, 9. avgust	201

Za Trofaznog

Kad me je upitala „pamtiš li ono leto?”,
trčao sam jedan dan,
na trenutak da vidim boju vetra.

Fabricio de Andre

Stvarno je duvao taj vetar jugo
i stizao je svakog dana da nas natera da pogledamo
iza zlostavljanog lica stvari,
u mračne lavirinte kuća,
iza tajnog ogledala svakog lica,
u sebe.

Frančesko Gučini

Proizvod mašte. Svaka sličnost sa stvarnim događajima ili osobama je slučajna.

Utorak, 1. avgust

Tri puta tri. Kažu da je ovde takvo pravilo: tri dana juga, tri puta godišnje. Živim u Palermu već jedanaest meseci – jedanaest meseci između ta tri dana – i znam da nemam znanje i iskustvo da osporim ovu lokalnu mudrost. Možda će se zaista dešavati samo tri puta godišnje, taj jugo. Nadam se.

Imam neke nedoumice u vezi s tom pričom o tri dana. Poslednji put jugo je duvao skoro četiri i po dana. To je nešto što se primeti. Hoću da kažem da kada ideš okolo uronjen u atmosferu od 40 stepeni, sa subjektivnim osećajem da je 49 stepeni i s vrućim fenom koji neprekidno duva, primeti se da li su to tri dana ili četiri i po.

Jutros u 8.56 već je bilo kao u rerni s ventilatorima. Nije da gledam na sat na svaka četiri minuta; proveravala sam da li ću da zakasnim na sahranu. Zakasnila sam na sahranu. Stigla sam u 9.05, da budem precizna. Ceremonija još nije bila počela, ali je crkva već bila krcata. Jedan kolega iz drugog medija, koji je ispred ćaskao sa srednjom klasom lokalnih intelektualaca, upozorio me je da i ne pokušavam da uđem jer je temperatura nepodnošljiva. Svejedno sam probala tiskajući se kroz gužvu. To je prva crkva u istoriji hrišćanstva u kojoj je leti toplije unutra nego napolju. Izašla sam.

Klatim se na nogama četrdeset minuta i počinjem da sumnjam da sahrane u Palermu traju duže nego u Rimu. Imaju pomalo čudan odnos prema smrti, spektakularizuju bol. Već

se ističu u svakodnevnom teatralnom predstavljanju bilo koje stvari koja može da bude povod za jadikovanje, a kamoli u posebnim prilikama. Dodatno, pokojnik je bio poznat, istaknuto ime plemićkog staleža na ostrvu. Nisam ga nikad upoznala. Ja sam ovde zbog Santa.

Izdržala sam dosad i nisam sela na niski zidić crkve. Lokalci pridaju veliki značaj formi i na zidiću sedi samo neki klošar koji na povocu drži sanjivog psa. Ni jedno ni drugo nisu nimalo zastrašeni gužvom političara, intelektualaca i novinara. Okrećem se ka pogrebnim kolima, s otvorenim gepekom. Bilo bi savršeno da sednem tamo, kažem sebi. Prava visina, relativno udobno, vrata bi pravila senku, a okolo nema nikog od skoro pedeset osoba koje su ostale ispred crkve i formiraju različite male grupe sa zamenljivim elementima. Da je manje toplo, silno bih se zabavila posmatrajući odeću, pokrete i komunikaciju kao reprezentaciju svakodnevnog života, rekao bi Gofman. S ove tačke gledišta, Palermo je izuzetna laboratorija za jednog sociologa. Ali mi kolena klecaju.

Kad već ozbiljno počnem da razmatram ideju da sednem u pogrebna kola, rešim da je možda trenutak da zanemarim formu i smestim se na zidić. U jedan ćošak. A kad sam već tu, mogla bih da zapalim i cigaretu.

Dva minuta mira. Mesecima nisam videla Santa, otkako je otišao i prepustio nas našoj sudbini. Napustio je mene, pre svega; drugi nisu pretrpeli veće posledice. Posebno ne oni koji su kao i ja došli skoro. Oni sa Santom nisu imali nikakve veze.

Sad, objektivno, nije da i ja imam baš neki veoma blizak odnos s njim. On je ono što bismo definisali kao klasičan tip od malo reči i društvenom interakcijom ravnom nuli.

Mislim da je ukupan broj reči koje mi je uputio za tri meseca, da izračunamo na brzinu, da vidimo, nekih osamdeset reči mesečno, plus poneki bonus, dakle manje-više rekao mi je

trista reči za ceo život. Trista reči ti jedan urednik izgovori na jednom sastanku, posebno ako kasniš, ako mu se ne dopada snimak koji si predao za emitovanje ili ako je raspoložen da ti prepriča onaj dan u Ulici Damelio kad su on i snimatelj i gužva i policajci...

Santo mi se par puta nasmešio, par puta sam ga čak i nasmejala. Kad sam to ispričala svom prijatelju montažeru, pogledao me je u neverici: Santo se smejao? Santo se smejao. S tobom? Sa mnom.

U stvari, verujem da je to bio njegov očaj. Uvek sam tako nesigurna u snimak, u montažu, u efekte, u sve. Nije da je baš želeo da priča sa mnom, nego nije imao izbora. Ja sam morala da razgovaram s njim.

Zatim je došao taj dan kad mu se nakupio umor uz mogućnost da predsedava nekim telom ili nekom od fondacija koje nose ime njegove porodice i Santo je rekao ćao. Pa dobro, nije baš. Izgleda da se skoro ni sa kim nije pozdravio, mnogi nisu ni znali da je to bio njegov poslednji dan. Ja jesam. Otišla sam kod njega. Stavio mi je ruke na ramena, nasmešio se i rekao mi: molim te, budi najgora što možeš.

A ja sam Santova uputstva uvek slepo pratila.

Posebno gadan nalet juga obara na trotoar ogromni venac postavljen na stalak. Grupica ljudi koja stoji pored sklanja se tik na vreme. Par trenutaka svi su neodlučni šta da rade, hteli bi nešto da preduzmu, ali deluje neprikladno, to je sahrana, a i ta stvar je sigurno užasno teška. Zatim stižu ljudi iz pogrebnog preduzeća i rešavaju stvar. Pomeraju apsurdnu konstrukciju u stranu, na metar od mene. Gasim cigaretu, ustajem, odlazim. Posmatram ih dok odvajaju venac od noseće strukture.

Udaljavam se. Šetam se u prostoru od pet metara. Deset i petnaest je. Uzdišem. Ne mogu više. I konačno ljudi počinju da izlaze iz crkve. Prvo malo-pomalo, a zatim se ta kap pretvara u

reku ljudi. Zatim se iznosi kovčeg i smešta se u pogrebna kola zajedno sa suzama, cvećem i vencima. Možda i onim što se srušio. Iz crkve nastavljaju da teku narodi i narodnosti.

Palim drugu cigaretu. Santo će izaći poslednji. Pokojnik je bio njegov brat.

Nisam sigurna zašto sam ovde. Na sahranama sam beskorisna. Odbijam da izgovorim konvencionalne fraze – budi hrabar, tu sam za tebe, proživeo je lep život, mnogo te je voleo, mnogo smo ga voleli i tako dalje i tako dalje – a nisam u stanju da kažem ni druge stvari. Uglavnom pružim osmeh, poluzagrljaj, mali poljubac u obraz, saosećajan i od bola ganut pogled i odlazim.

Samo želim da ga ponovo vidim. Ne znam ni da li želim da i on mene vidi. Možda i ne.

Reditelj boje jastoga ćaska s kolegom u penziji.

„Ni na koji način nije želeo da objavljuje sahranu."

Uzdišem. Znam to dobro. Za objavu sam morala da pretražim svu lokalnu štampu.

Prolazi još deset minuta. Svaki čas bacam brz pogled ka ulazu crkve. I onda ga ugledam. Napolju je, na stepenicama, priča s nekim ljudima. Jasna figura, visoka, suva, uspravna usred publike koja kao da je pognuta. I sad ne znam šta da radim. Vidim kako reditelj ide ka njemu. Ostavljam ga samog da se bori s tuđim bolom. Podići ću pogled tek kad budem osetila da prolazi pored mene i pozdraviću ga. Santo silazi niz stepenice i sada je na trotoaru. Uskoro će da odu. Krećem se ka njemu. Zastajem par metara dalje, naslanjam se na neki motor. Ako se okrene, i vidi me, i reši da me pozdravi, tu sam.

Okreće se. Ugleda me. Nasmeši se. Nasmešim se i ja. Dopada mi se sav taj nebeski led. Osvežava. Dolazi mi u susret, neki čovek ga presreće, on mu nešto govori i daje mu znak da sačeka. Prilazi mi i ljubimo se dva puta u obraz. Plave oči sijaju. Nije

pocrneo. Proseda kosa mu je duža nego kad smo se poslednji put videli. Pita me kako sam, i dalje nasmejan. Kažem dobro. Suzdržavam se da ne ispucam one automatske fraze, a ti? Ali nešto ipak moram da kažem. Počinjem s jednim samo sam želela. Prekidam sebe. Dodajem: ništa. Zatim nastavljam sa: to je samo. Da nije u žalosti, Santo bi se sigurno smejao. Uzima me za ruku. Kaže mi hvala. Kaže da mu je drago što sam tu. Ćutim, jer je očigledno bolje tako. Kaže mi: srećno. Pljesne me dva puta po levom obrazu. Nasmeši se još jednom. Odlazi.

Odlazim i ja pošto sam upravo postavila rekord u verbalnim apsurdima na sahranama: samo sam želela i to je samo. Čestitam sama sebi.

Zaustavljam se. Palim cigaretu. Pitam se da li mogu da se vratim unutra i zagrlim ga. Kažem sebi ne. Odlazim i gotovo. Nijedna boja prisutnih ljudi nije na mene ostavila utisak.

Mogu da odem sa Santovim plavetnilom.

Taj odlazak nije tako laka operacija. Vrućina ometa prenos nervnog impulsa motornih neurona. Ja zapravo slabo osećam vrućinu i hladnoću. Većim delom svog tela nisam u stanju da registrujem temperaturu. Ocenjujem je drugim tehnikama. Na primer, što mi je teže da objasnim svojim nogama da moraju da se kreću jedna ispred druge, korak po korak, to je toplije. Od 31 stepen pa naviše dolazi do sukoba dve suprotstavljene volje. Iznad 35 stepeni rizikujem da upadnem u motoričku blokadu. Sudeći po tome koliko mi je zabavno da šetam neravnim trotoarima rezidencijalnog Palerma, tu smo oko 33 stepena. Imam dva stepena vremena da stignem kući.

Danas je prvi dan mog odmora. Počela sam ga sahranom. Vraćam se na posao 15. avgusta. Dosad sam imala sreće s jugom: kad sam prvi put morala da se suočim s njim, bila sam

cele nedelje u smeni od pet ujutru; u to doba još može da se diše i hoda. Ovaj put sam na odmoru. Volela bih da izbegnem da me neko s posla vidi kako sam zablokirala. Imam osećaj da sam nešto zaboravila da kažem na poslu. Na primer, da, profesionalac sam već petnaest godina, stručnjak sam za kulturu i inostranstvo, govorim tri jezika, ups, umalo da zaboravim, tu je još jedan mali detalj, ali nećemo valjda da cepidlačimo oko ponekog oštećenog neurona tu i tamo.

Krećem zaobilaznim putem i stajem kod svoje omiljene poslastičarnice. Dehidrirala sam. Tražim voćni sok sobne temperature. Ni šankeri se više ne čude. Ne mogu da ocenim temperaturu ni onoga što pijem i jedem. Za šankom su moje dve omiljene konobarice, dopadaju mi se iako imaju malo presvetle boje za moj ukus: jedna je kanarinac-žuta, druga jarkocrvena. Naučila sam da boje ljudi ne moraju nužno da budu povezane s karakterom, kao ni s mojim hromatskim ili muzičkim ukusom. Ne volim cigla-crvenu, ali mi svejedno nije muka od Betovenove *Pete*, uprkos činjenici da kad je slušam, preovlađuje crvena boja, uključujući i nijansu cigle.

Osim toga što je stilska figura, sinestezija je naziv i za neurološki poremećaj. Ja se protivim definiciji „neurološki poremećaj"; pomalo zato što želim da izbegnem da postanem hodajući udžbenik opšte neurologije, a pomalo zato što to nije poremećaj. To je neobičnost, da tako kažemo. Karakteristika. Stvar. Nije poremećaj.

Takva sam odmalena. Mnogo pre od druge dijagnoze. Nju su mi postavili pre dve i po godine, a kad su me pitali da li sam nekad imala neurološke patologije, rekla sam da nisam.

Jer to nije patologija. To je zapravo stilska figura. Koja se ponekad uobliči u ljudima. A sa čime? Okružena sam hiperbolama i naglašavanjima, to se utapa u alegorijama, to je kraljevstvo

metalogizama. Da li zaista želimo sve to da svrstamo pod sinesteziju?

U književnosti, na primer, klasičan primer sinestezije su samoglasnici kod Remboa, iako nikad nisam razumela da li on poeziju stvara ili je zaista vidi kao takvu. Ako se malo rastegne, ili malo više da budemo iskreni, tu može da se svrsta i boja vetra od De Andrea.

U neurologiji, to je kad neki čulni nadražaj proizvede reakciju na nivou drugog čula. Na primer, osetiš miris mora a u glavi ti zazvoni neki muzički ton, interakcija mirisa i sluha. Osetiš ukus nečega i ugledaš neku sliku ili geometrijsku figuru, ili vidiš neku boju i čini ti se da osećaš i miris koji je u vezi s tim. To su osećaji, nisu fizički fenomeni: pred očima zapravo ne vidiš ništa, niti zaista čuješ nešto u ušima. Ali znaš to. U jednom delu tvog mozga zasvetli nešto što ima tačno određenu boju, i ti znaš da je to to.

Ja imam hromatsku sinesteziju, ili sam barem od nje krenula. Muzika jednako boja. Prvi akord Betovenove *Pete* je bordo. *Plafon* of Roka Tanika je plav, odsviran na sintisajzeru. Odsviran na klaviru poprima i svetloplave, ružičaste i lila tonove.

Priča se s godinama dodatno zakomplikovala, ili možda pojednostavila. Materija je sačinjena od čestica, kaže fizika. Mogla bi da bude sačinjena i od zvučnih čestica, bitnih elemenata nota. Stvarnost bi mogla da bude sačinjena od muzičkih kvarkova. Uključujući i mesta. I ljudska bića. Svi ljudi bi mogli da imaju neku svoju ličnu, unutrašnju muziku. Ne znam da li je to zbog čestica zvuka ili nečeg drugog. Zapravo, nikad nisam razumela zašto sam u određenom trenutku počela da vidim boje ljudi. Ne mogu zaista da čujem njihovu muziku. Ali sam ubeđena da svi imaju svoju muziku, i da kad ona zasvira, njihova boja postaje vidljiva.